

VILKAVIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS MOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ GYVENSENOS TYRIMO ANALIZĖ

Parengė: Vilkaviškio rajono savivaldybės
visuomenės sveikatos biuro
visuomenės sveikatos specialistė,
vykdanti visuomenės sveikatos stebėseną
Eglė Kazakevičienė

TURINYS

TYRIMO APRAŠYMAS IR METODIKA	3
VAIKŲ GYVENSENOS TYRIMO REZULTATŲ APITARIMAS IR VERTINIMAS.....	5
1. Laimingumas, sveikatos ir išvaizdos vertinimas	5
2. Mokyklinio amžiaus vaikų sveikatos elgsena	8
2.1. Fizinis aktyvumas ir pasyvus laisvalaikis	8
2.2. Mitybos įpročiai ir burnos higiena	10
2.3. Rizikingas elgesys	12
2.4. Narkotinių medžiagų vartojimas	14
2.5. Saugumas kelyje.....	15
2.6. Patyčios	17
2.7. Saugumas namų ir mokyklos aplinkoje.....	18
IŠVADOS	21

TYRIMO APRAŠYMAS IR METODIKA

2020 m. visose Lietuvos savivaldybėse buvo atliekamas mokyklinio amžiaus 5, 7, 9 (pirmų gimnazijos) klasių mokinių gyvenimo tyrimas. Kas 4 metus Lietuvoje yra vykdomas vaikų gyvenimo tyrimas. Šiam tyrimui metodiškai vadovauja Higienos institutas, o tyrimus savivaldybėse organizuoja ir vykdo savivaldybės teritoriją aptarnaujantis visuomenės sveikatos biuras.

Apklausa buvo pradėta vykdyti 2020 m. kovo mėnesį, tačiau dėl COVID-19 ligos epidemiologinės situacijos ir Lietuvos teritorijoje paskelbto visuotinio karantino kuriam laikui buvo sustabdytos. Apklausa tęstos rugsėjo–spalio mėnesiais.

Iš viso šiame tyrime buvo apklausti 35 562 Lietuvos mokyklinio amžiaus (5, 7, 9 (pirmų gimnazijos) klasių) vaikai. Vilkaviškio rajono savivaldybėje (toliau – Vilkaviškio r. sav.) tyrime dalyvavo 707 mokyklinio amžiaus vaikai, iš kurių: 5 klasės – 247 mokiniai, 7 klasės – 242 mokiniai, 9 klasės (pirmų gimnazijos) – 208 mokiniai.

Tyrimo rezultatų patikimumui užtikrinti buvo sudaroma reprezentatyvi imtis. Tyrimą Vilkaviškio r. sav. ugdymo įstaigose atliko visuomenės sveikatos specialistai, vykdančys sveikatos priežiūrą mokyklose.

Tyrimo klausimynas sudarytas iš dviejų dalių: 1) klausimų apie gyvenimą, kurie apie fizinį aktyvumą, mitybos ypatumus, televizoriaus žiūrėjimą bei naudojimąsi kompiuteriu, alkoholio ir tabako gaminių, elektroninių cigarečių, narkotikų vartojimą, prevencijos programas mokyklose, patyčias, smurtą šeimoje ir traumas, saugumą kelyje, asmens higieną, savo sveikatos vertinimą; 2) bendrųjų klausimų, kuriais gaunama informacijos apie pagrindinius demografinius veiksnius (lytį, amžių, klasę, gyvenamąją vietą), ir klausimų apie šeimą, namų aplinką.

Teisės aktai, reglamentuojantys gyvenimo tyrimų organizavimo ir vykdymo tvarką:

1. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 m. gruodžio 19 d. įsakymas Nr. V-1387 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymo Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“;

2. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2016 m. gegužės 16 d. įsakymas Nr. V-637 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymo Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“.

Tyrimo tikslas – įvertinti Vilkaviškio rajono savivaldybės mokyklinio amžiaus ((5, 7, 9 (pirmų gimnazijos) klasių) vaikų gyvenimo, sveikatos ypatumus.

Tyrimo uždaviniai:

1. Ištirti Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų laimingumo, sveikatos ir išvaizdos vertinimą.
2. Ištirti Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų sveikatos elgseną (fizinis aktyvumas, pasyvus laisvalaikis ir mitybos įpročiai, burnos higiena).
3. Ištirti Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų rizikingą elgesį (tabako, elektroninių cigarečių rūkymas, alkoholio, narkotinių medžiagų vartojimas, patyčios ir saugumas kelyje, namuose bei mokykloje).

Tyrimo objektas – Vilkaviškio rajono savivaldybės mokyklinio amžiaus 5, 7, 9 (pirmų gimnazijos) klasių mokinių sveikata ir gyveniena.

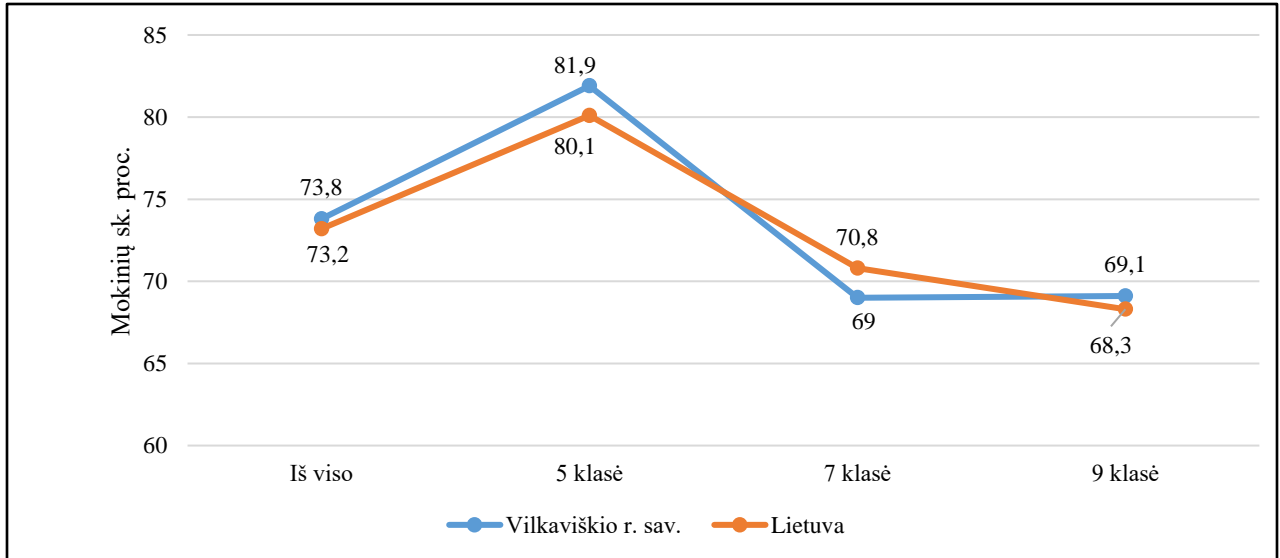
Duomenų analizės patikimumas. Informacija apie vaikų gyvenimos tyrimo rezultatus pateikiama, remiantis Higienos instituto visuomenės sveikatos technologijų centro leidiniais: „Mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimos tyrimas 2020 m. rodiklių suvestinė – ataskaita“, „mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimos tyrimas 2016 m. rodiklių suvestinė – ataskaita“.

VAIKŲ GYVENSENOS TYRIMO REZULTATŲ APTARIMAS IR VERTINIMAS

Iš viso šiame tyrime buvo apklausti 35 562 Lietuvos mokyklinio amžiaus (5, 7, 9 (pirmų gimnazijos) klasių) vaikai. Vilkaviškio r. sav. tyrime dalyvavo 707 mokyklinio amžiaus vaikai, iš kurių: 5 klasės – 247 mokiniai, 7 klasės – 242 mokiniai, 9 klasės (pirmų gimnazijos) – 208 mokiniai, 10 mokinių nenurodė, kurioje klasėje mokinasi.

1. Laimingumas, sveikatos ir išvaizdos vertinimas

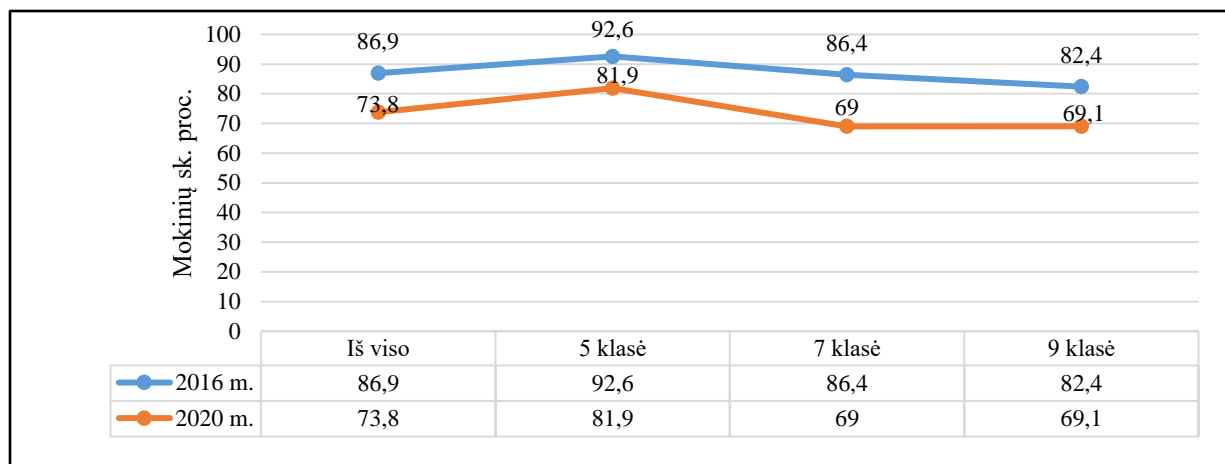
Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų buvo teiraujama apie laimingumą, sveikatos ir išvaizdos vertinimą. Vilkaviškio r. sav. tyrime dalyvavusių mokyklinio amžiaus vaikų, kurie jaučiasi pakankamai laimingi ar labai laimingi vertindami savo dabartinį gyvenimą sudaro 73,8 proc. Lyginant Vilkaviškio r. sav. su Lietuvos vidurkiu, pastebima, kad pakankamai ir labai laimingų mokinių dalis Vilkaviškio r. sav. yra šiek tiek didesnė už Lietuvos vidurkį (Lietuvos – 73,2 proc., Vilkaviškio r. sav. – 73,8 proc.). Daugiausiai laimingais jaučiasi Vilkaviškio r. sav. 5 klasės mokiniai – 81,9 proc., tuo tarpu Lietuvos – 80,1 proc. (1 pav.).

1 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie jaučiasi pakankamai ar labai laimingi galvodami apie savo dabartinį gyvenimą, dalis (proc.).

Šaltinis: Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centras

Lyginant 2016 m. su 2020 m. tyrimų rezultatais, pastebima, kad 2020 m. Vilkaviškio r. sav. pakankamai ir labai laimingų mokinių dalis sumažėjo (2 pav.).

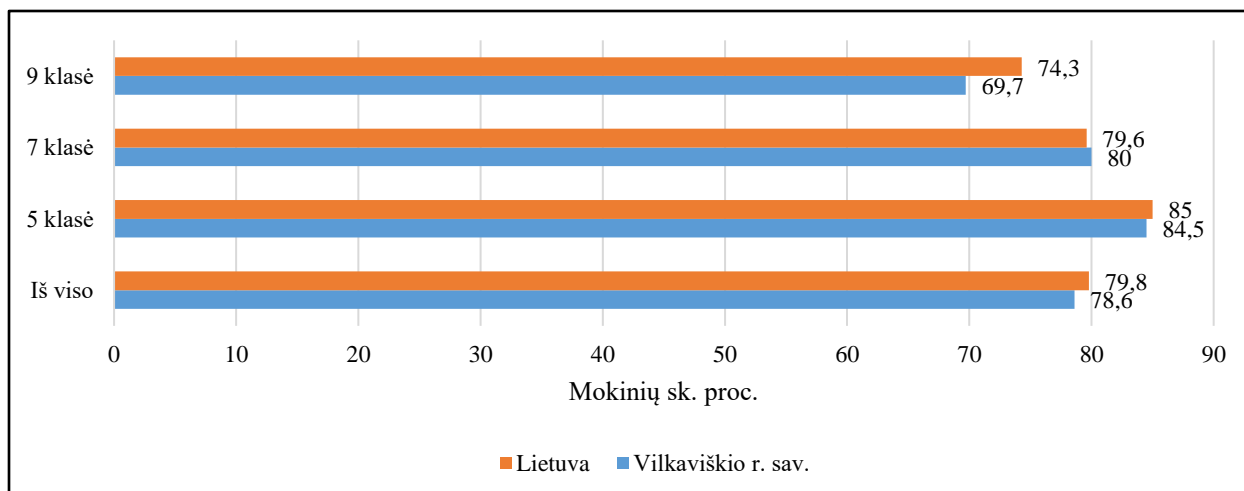

2 pav. Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų, kurie jaučiasi pakankamai laimingi ar labai laimingi galvodami apie savo dabartinį gyvenimą, dalis (proc.) 2016 m. ir 2020 m.

Šaltinis: Vilkaviškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras

Lyginant 2016 m. ir 2020 m. tyrimo rezultatus, Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų, kurie jaučiasi pakankamai laimingi ar labai laimingi galvodami apie savo dabartinį gyvenimą, tiek penktokai, tiek septintokai, tiek devintokai laimingesni jautėsi 2016 m. vykdytame tyrime.

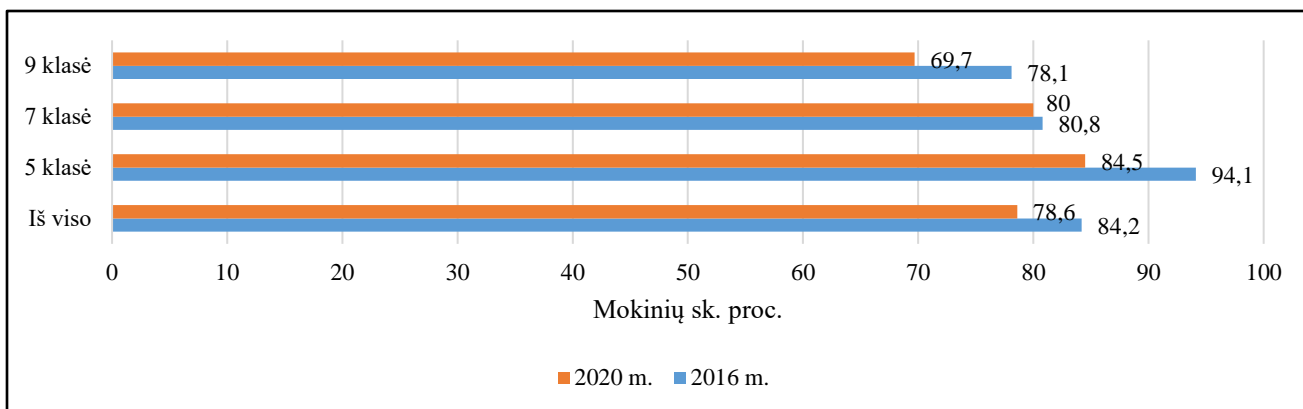
Vykdamas mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo tyrimą, mokinių buvo teirujamasi apie sveikatą. Vaikai turėjo įvertinti savo sveikatą. Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų, kurie savo sveikatą vertino kaip gerą ar labai gerą, dalis (proc.) yra 78,6 proc., t. y. 1,2 proc. mažiau nei Lietuvos vidurkis – 79,8 proc. (3 pav.).

3 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie savo sveikatą vertina kaip gerą ar labai gerą, dalis (proc.).

Šaltinis: Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centras

Lyginant 2016 m. mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo tyrimo rezultatus su 2020 m., pastebima, kad 2020 m. Vilkaviškio r. sav. savo sveikatą vertinančių kaip gerą ar labai gerą, dalis sumažėjo (4 pav.).

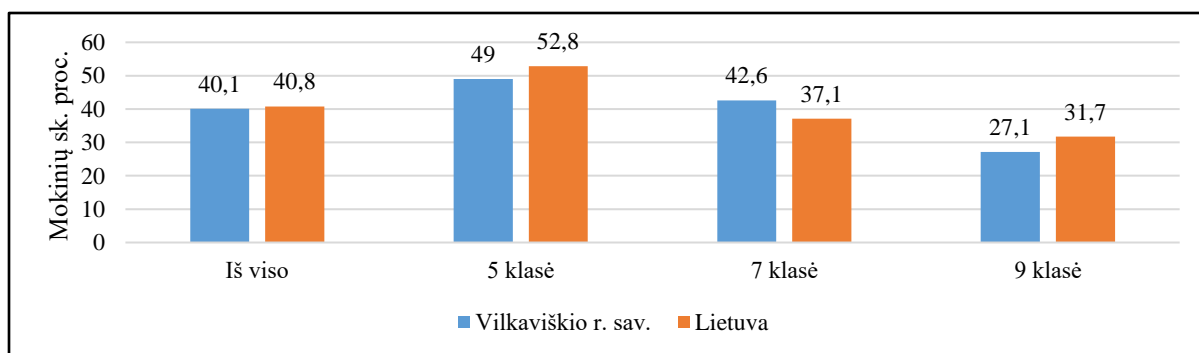

4 pav. Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų, kurie savo sveikatą vertina kaip gerą ar labai gerą, dalis (proc.) 2016 m. ir 2020 m.

Šaltinis: Vilkaviškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras

Remiantis mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo tyrimų rezultatais 2016 m. ir 2020 m. gautais duomenimis, pastebima, kad Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikai savo sveikatą geriau vertino 2016 m.

Vykdam tyrimą vaikų buvo teiraujama apie išvaizdą, kaip jie ją vertina. 40,1 proc. Vilkaviškio r. sav. mokinių nurodė, kad yra patenkinti savo išvaizda. Vilkaviškio r. sav., kaip ir Lietuvoje, 5 klasės mokiniai sudaro didžiąją dalį respondentų, kurie yra patenkinti savo išvaizda (Vilkaviškio r. sav. 5 klasė – 40,1 proc., Lietuvos vidurkis 5 klasė – 40,8 proc.) (5 pav.).

5 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie yra patenkinti savo išvaizda, dalis (proc.).

Šaltinis: Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centras

Mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo tyrimė, kuris buvo atliktas 2016 m., klausimo apie tai, kaip vaikai vertina savo išvaizdą, nebuvo įtrauktas. Šis klausimas į tyrimą buvo įtrauktas 2020 m.

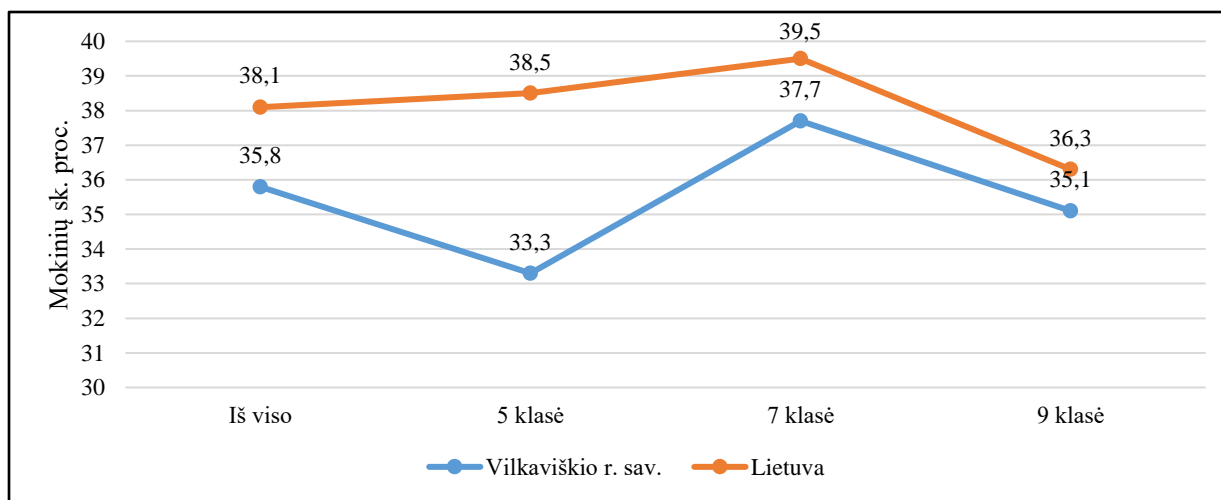
2. Mokyklinio amžiaus vaikų sveikatos elgsena

2.1. Fizinis aktyvumas ir pasyvus laisvalaikis

Fizinis aktyvumas labai naudingas vaikų ir paauglių sveikatai. Šios amžiaus grupės (nuo 5 iki 17 metų) fizinė veikla apima įvairius žaidimus, visą sportą, mobilumo fizinį aktyvumą (pvz.: ėjimą, bėgimą, važiavimą riedučiais ar dviračiu), laisvalaikio fizinį aktyvumą, kūno kultūrą mokykloje, kaip privalomą dalyką, fizinį aktyvumą su šeima, mokykloje ir vietos bendruomenėje (šaltinis: Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centras).

Pagal Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) rekomendacijas, 5–17 metų vaikai ir paaugliai turi kasdien sukaupti mažiausiai 60 min. vidutinio ar didelio intensyvumo fizinės veiklos.

Atliekant mokyklinio amžiaus vaikų gyvenamosios tyrimą, buvo vertinamas mokinių fizinis aktyvumas skaičiuojant kartu su fizinio ugdymo pamokomis. Vilkaviškio r. sav. pakankamu dažniu (5 ir daugiau dienų mankštinaisi ar sportuoja bent 60 minučių) sportuoja 35,8 proc. apklaustųjų (iš jų – didžiausią dalį sudaro 7 klasės mokiniai) (6 pav.).

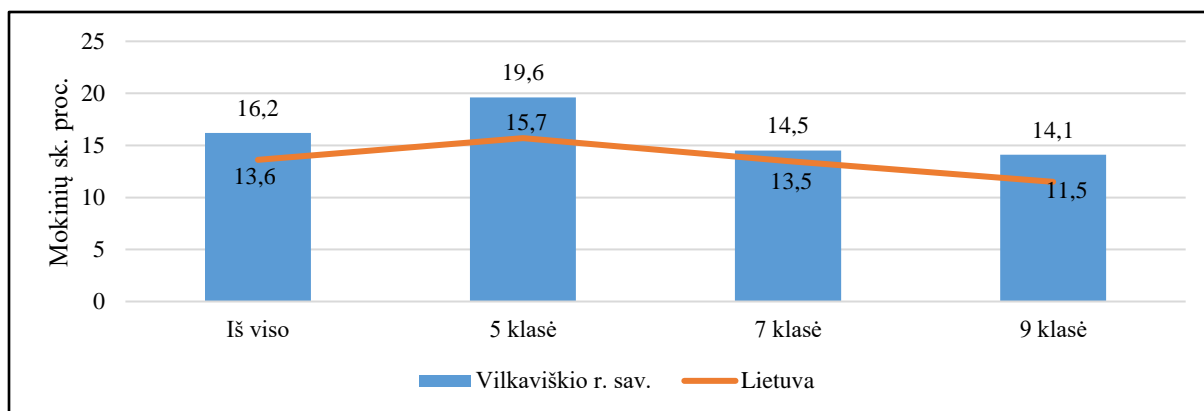

6 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie 5 ir daugiau dienų mankštinaisi ar sportuoja bent 60 min. (skaičiuojant kartu su fizinio ugdymo pamokomis), dalis (proc.).

Šaltinis: Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centras

Atkreiptinas dėmesys, kad mokyklinio amžiaus vaikų, kurie 5 ir daugiau dienų mankštinaisi ar sportuoja bent 60 min. (skaičiuojant kartu su fizinio ugdymo pamokomis) Vilkaviškio r. sav. skaičius yra gerokai mažesnis nei Lietuvos vidurkis (Vilkaviškio r. sav. – 35,8 proc., Lietuvos – 38,1 proc.).

Mokyklinio amžiaus vaikų sveikos gyvensenos tyrimas parodė, kad fiziškai aktyvūs (kurie kasdien, ne pamokų metu, 60 min. ir ilgiau sportuoja) yra 16,2 proc. Vilkaviškio r. sav. ir 13,6 proc. Lietuvos mokinių (7 pav.).

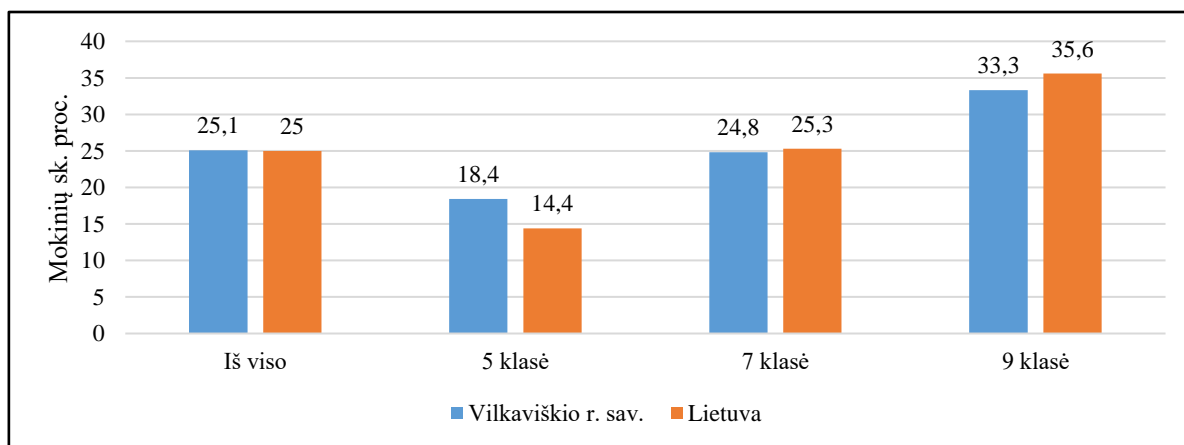

7 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie kasdien, ne pamokų metu, sportuoja apie 60 min. ir ilgiau, dalis (proc.).

Šaltinis: Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centras

Pastebimas Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų, kurie kasdien, ne pamokų metu, sportuoja apie 60 min. ir ilgiau yra mažesnis procentas lyginant su Lietuvos vidurkiu (7 pav.).

Mokyklinio amžiaus vaikų gyvensenos tyrime, buvo teirujamasi apie pasyvų laisvalaikį, kiek jie laiko praleidžia prie ekranų (televizoriaus, kompiuterio, planšetės, išmaniojo telefono). Vilkaviškio r. sav. tyrime dalyvavusių mokinių vidurkis atitinka Lietuvos vidurkį (respondentai, kurie leidžia pasyviai laisvalaikį Vilkaviškio r. sav. sudaro 25,1 proc., Lietuvos vidurkis – 25,0 proc.). Tyrimo rezultatai atskleidė, kad pasyviau laisvalaikį leidžia vyresnio amžiaus mokiniai (8 pav.).

8 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie vidutiniškai 4 ir daugiau valandų per dieną praleidžia prie ekranų (televizoriaus, kompiuterio, planšetės, išmaniojo telefono), dalis (proc.).

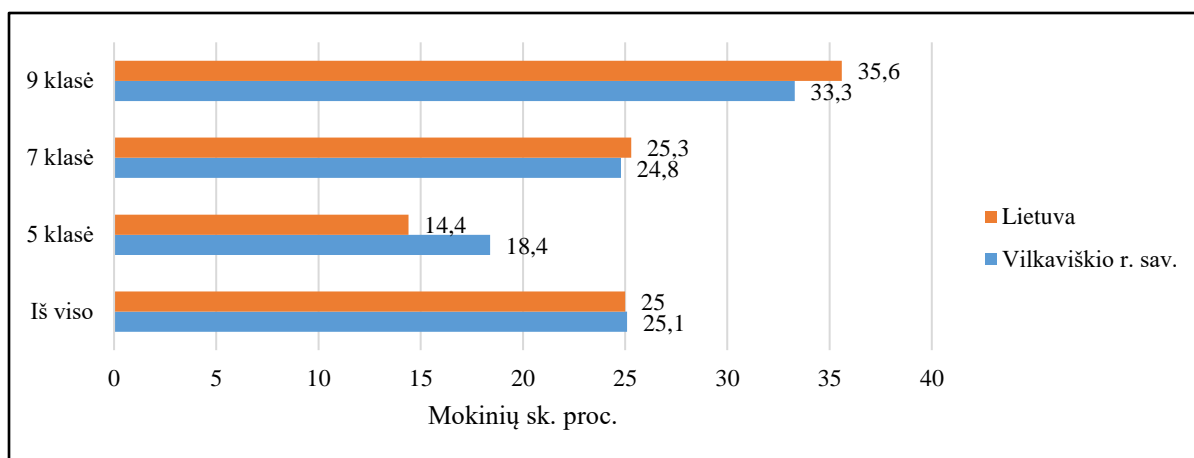
Šaltinis: Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centras

Lyginant su 2016 m. mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo tyrimo rezultatais, pastebima, kad 2016 m. Vilkaviškio r. sav. respondentų, kurie vidutiniškai 4 ir daugiau valandų per dieną praleidžia prie ekranų, dalis buvo mažesnė nei 2020 m. (2016 m. – 21,8 proc., 2020 m. – 25,1 proc.).

2.2. Mitybos įpročiai ir burnos higiena

Remiantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos pateikta informacija, reguliarius pusryčių valgymas ne tik užtikrina mikro (mineralų, vitaminų) ir makro (baltymų, riebalų, angliavandenių, skaidulinių medžiagų) maistingųjų medžiagų pasisavinimą, bet ir yra siejamas su pažangiu mokymusi, tinkamu psichosocialiniu elgesiu bei vaikų vystymusi.

Mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo tyrimo 2020 m. duomenimis, Vilkaviškio r. sav. kasdien pusryčiauja 42,7 proc., o Lietuvoje – 45,5 proc. mokinių (9 pav.).

9 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kasdien valgančių pusryčius, dalis (proc.).

Šaltinis: Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centras

Remiantis tyrimų rezultatais, pastebima, kad Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų, kasdien valgančių pusryčius, didesnis procentas yra vyresnėse klasėse (9 kl. – 33,3 proc.) (9 pav.). Lyginant su 2016 m. atliktu tyrimu matyti, kad sumažėjo mokinių skaičius, kurie valgo kasdien pusryčius (1 lentelė).

1 lentelė. Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų, kasdien valgančių pusryčius, dalis (proc.) 2016 m. ir 2020 m.

Metai	5 klasė	7 klasė	9 klasė	Iš viso
2016 m.	56,7	52,6	52,8	54,1
2020 m.	49,1	38,3	40,2	42,7

Šaltinis: Vilkaviškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras

Toliau pateikiama informacija apie mokyklinio amžiaus vaikų sveikos gyvensenos tyrimo rezultatus, susijusius su vaisių, daržovių vartojimu, gazuotais, energiniais gėrimais, druskos vartojimu (2 lentelė).

2 lentelė. Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų, mitybos įpročių ypatumų palyginimas (proc.) 2020 m.

Rodiklis	2020 m.		
	5 klasė	7 klasė	9 klasė
Mokyklinio amžiaus vaikai, kurie bent kartą per dieną valgo vaisius (neskaitant sulčių)	38,2	31,5	29,8
Mokyklinio amžiaus vaikai, kurie bent kartą per dieną valgo daržoves (neskaitant bulvių)	31,0	29,4	30,2
Mokyklinio amžiaus vaikai, kurie bent kartą per dieną valgo saldumynus	16,5	17,7	20,2
Mokyklinio amžiaus vaikai, kurie bent kartą per dieną geria gazuotus saldžiuosius gėrimus	9,3	16,7	17,1
Mokyklinio amžiaus vaikai, kurie bent kartą per savaitę geria energinius gėrimus	2,9	4,6	5,3
Mokyklinio amžiaus vaikai, kurie papildomai nededa druskos į paruoštą maistą	41,0	34,6	39,9

Šaltinis: Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centras

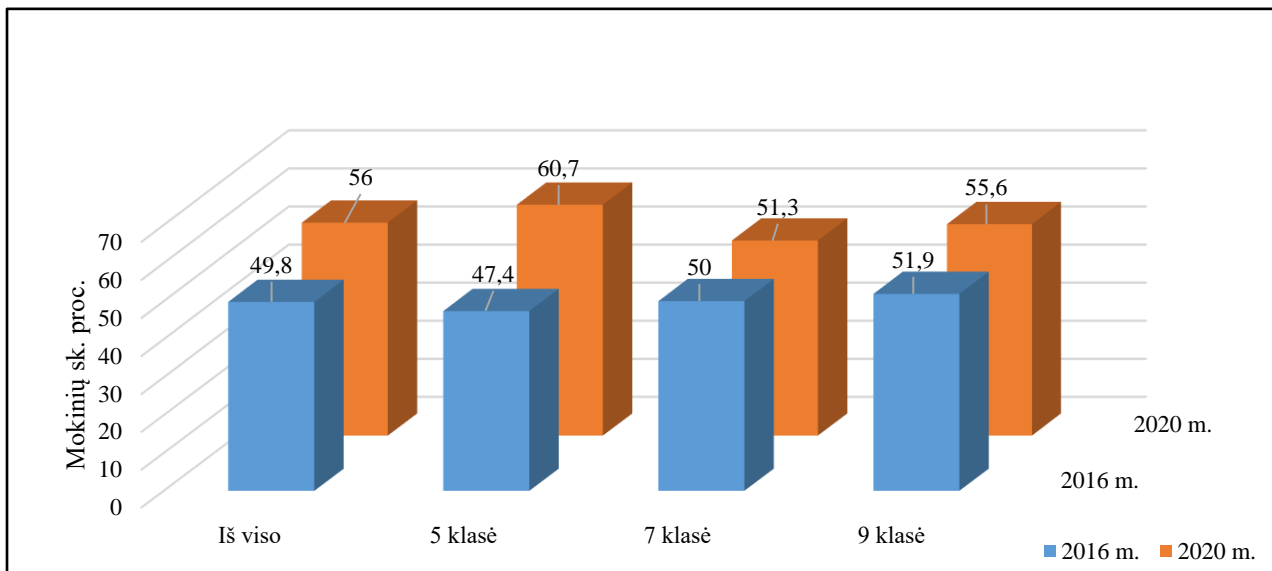
Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų sveikos gyvensenos tyrimas atskleidė, kad vaikų, kurie bent kartą per dieną valgo vaisius, didesnis skaičius pastebimas 5 klasėje – 38,2 proc. Didesnis skaičius vaikų, kurie bent kartą per dieną valgo daržoves, pastebimas taip pat 5 klasėje. Tačiau pastebima, kad penktokų mažiau vartoja saldumynų per dieną, tuo tarpu saldumynų daugiau vartoja 9 klasės mokiniai – 20,2 proc., penktokų – 16,5 proc., t. y. 3,7 proc. penktokų mažiau vartoja saldumynų nei 9 klasės mokinių.

Respondentų buvo teirujamasi apie gazuotų saldžiųjų gėrimų vartojimą. Vaikų, kurie bent kartą per dieną geria gazuotus saldžiuosius gėrimus, didesnis skaičius pastebimas 9 klasėje – 17,1 proc., energinius gėrimus dažniau geria taip pat 9 klasės mokiniai – 5,3 proc.

Gausus druskos vartojimas skatina įvairių ligų atsiradimą (hipertenziją, širdies ir kraujagyslių ligas, inkstų ligas), didina infarkto, insulto riziką. Bendras druskos kiekis paros maiste neturėtų viršyti 5 g. Patartina druską rinktis tik joduotą. Tyrime dalyvavusiųjų mokyklinio amžiaus vaikų buvo teirujamasi apie papildomą druskos dėjumą į paruoštą maistą. Vaikų, kurie papildomai nededa druskos į paruoštą maistą, didesnis skaičius buvo 5 klasės mokinių tarpe – 41 proc. (2 lentelė).

Vykdamas mokyklinio amžiaus vaikų gyvensenos tyrimą, buvo domimasi apie vaikų burnos higienos įgūdžius. Mokiniai turėjo atsakyti, kaip dažnai dantis valosi šepetėliu ir pasta. 56 proc. Vilkaviškio r. sav. mokinių valosi dantis kelis kartus per dieną, panašiai kaip ir Lietuvos vidurkis – 57

proc. Galima pasidžiaugti, kad atlikto tyrimo metu, Vilkaviškio r. sav. 2020 m. dantis valosi didesnis skaičius mokinių lyginant su 2016 m. (10 pav.).

10 pav. Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų, kurie valosi dantis šepetėliu ir pasta dažniau nei kartą per dieną, dalis (proc.).

Šaltinis: Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centras

Remiantis 10 pav., matyti, kad 2016 m. didesnė dalis vaikų, kurie valosi dantis šepetėliu ir pasta dažniau nei kartą per dieną yra 5 klasės mokiniai – 60,7 proc., tuo tarpu 2020 m. – 9 klasės mokiniai – 51,9 proc. Lyginant 2016 m. ir 2020 m. tyrimo rezultatus, didžiausi svyravimai pastebimi 5 ir 9 klasių mokinių tarpe.

2.3. Rizikingas elgesys

Mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo tyrimo metu buvo skiriamas didelis dėmesys šiam rizikingam elgesiui: tabako, elektroninių cigarečių rūkymas, alkoholio, narkotinių medžiagų vartojimas, patyčios.

Statistiniai duomenys rodo, kad apie 80 proc. žmonių rūkyti pradeda dar iki 18 metų. Pats pavojingiausias laikas yra paauglystė, nes dažniausiai šiuo laikotarpiu paaugliai stengiasi elgtis kaip suaugę, bei šiuo laikotarpiu paaugliai lengvai pasiduoda kitų įtakai, stengiasi pritapti prie kitų, nori išbandyti įvairias svaiginimosi priemones.

3 lentelė. Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų gyvenenos tyrimo rezultatai susiję su tabako gaminių, elektroninių cigarečių, alkoholio vartojimu.

Rodiklis	2020 m.			
	5 klasė	7 klasė	9 klasė	Iš viso
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 dienų bent kartą rūkė tabako gaminius, dalis (proc.)	1,3	3,9	17,3	7,0
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėnesių bent kartą rūkė tabako gaminius, dalis (proc.)	2,9	15,7	33,7	16,3
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 dienų bent kartą rūkė elektronines cigaretes ar naudojo panašius elektroninius įtaisus rūkymui, dalis (proc.)	3,5	10,8	29,6	13,8
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėnesių bent kartą rūkė elektronines cigaretes ar naudojo panašius elektroninius įtaisus rūkymui, dalis (proc.)	4,7	20,5	42,6	21,2
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 dienų bent kartą vartojo alkoholinius gėrimus, dalis (proc.)	4,4	9,1	20,9	10,9
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėnesių bent kartą vartojo alkoholinius gėrimus, dalis (proc.)	4,3	23,4	43,0	22,2

Šaltinis: Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centras

Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų, dalyvavusių gyvenenos tyrime, kurie per paskutines 30 dienų bent kartą rūkė tabako gaminius, didesnė dalis (proc.) pastebima vyresniame amžiuje – 9 klasė (17,3 proc.).

Respondentų buvo teiraujama, kurie per paskutinius 12 mėnesių bent kartą rūkė tabako gaminius, dalis (proc.). Pastebima didžiausia dalis Vilkaviškio r. sav. tyrime dalyvavusiųjų vaikų, per paskutinius 12 mėnesių bent kartą rūkė tabako gaminius 9 klasėje – 33,7 proc.

Didesnė dalis (proc.) mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 dienų bent kartą rūkė elektronines cigaretes ar naudojo panašius elektroninius įtaisus rūkymui, pastebima 9 klasėje – 29,6 proc. Taip pat pastebima, kad didesnė dalis (proc.) Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėnesių bent kartą rūkė elektronines cigaretes ar naudojo panašius elektroninius įtaisus rūkymui yra taip pat 9 klasė – 42,6 proc.

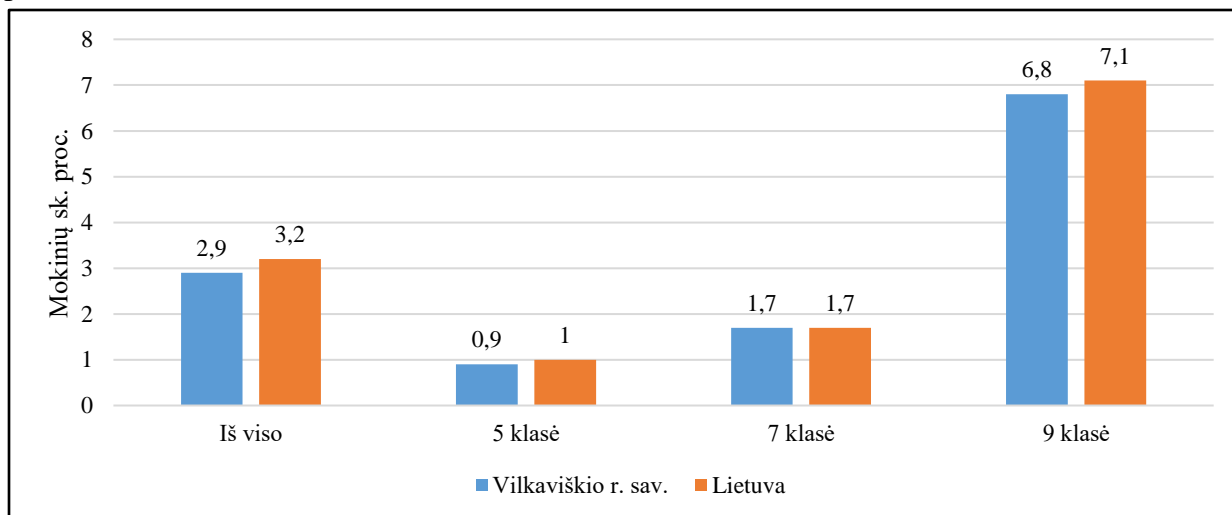
Tyrimė dalyvavusių mokyklinio amžiaus vaikų buvo teiraujamasi apie alkoholio vartojimą. Pastebima, kad Vilkaviškio r. sav. didesnė dalis bandžusiųjų ir vartojusiųjų tiek per paskutinius 12 mėnesių, tiek per paskutines 30 dienų, yra 9 klasės mokiniai (3 lentelė).

Vyresniame amžiuje mokiniai labiau išbandė tiek tabako gaminius, tiek alkoholį.

2.4. Narkotinių medžiagų vartojimas

Lietuvoje, kaip ir visoje Europoje, plinta narkotinių medžiagų vartojimas. Psichiką veikiančių medžiagų vartojimas trikdo žmogaus elgesį ir gali sukelti psichologinę bei fizinę priklausomybę, kurios gydymas yra sunkus ir ilgai trunkantis. Draudimai bandyti vienas ar kitas narkotines medžiagas nėra efektyvūs ir nesulaiko vaikų bei paauglių nuo svaiginimosi. Tačiau atviri, supratingi ir draugiški tėvų pokalbiai su vaikais yra būtini ir gali tapti puikia prevencijos priemone. Labai svarbu apsaugoti mokinius nuo psichiką veikiančių medžiagų.

Tyrimė dalyvavusių mokyklinio amžiaus vaikų buvo teiraujamasi apie narkotinių medžiagų vartojimą. Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per savo gyvenimą vartojo kanapes („žolę“, marihuaną, hašišą), didesnė dalis (proc.) pastebima 9 klasės mokinių tarpe – 6,8 proc. (11 pav.).

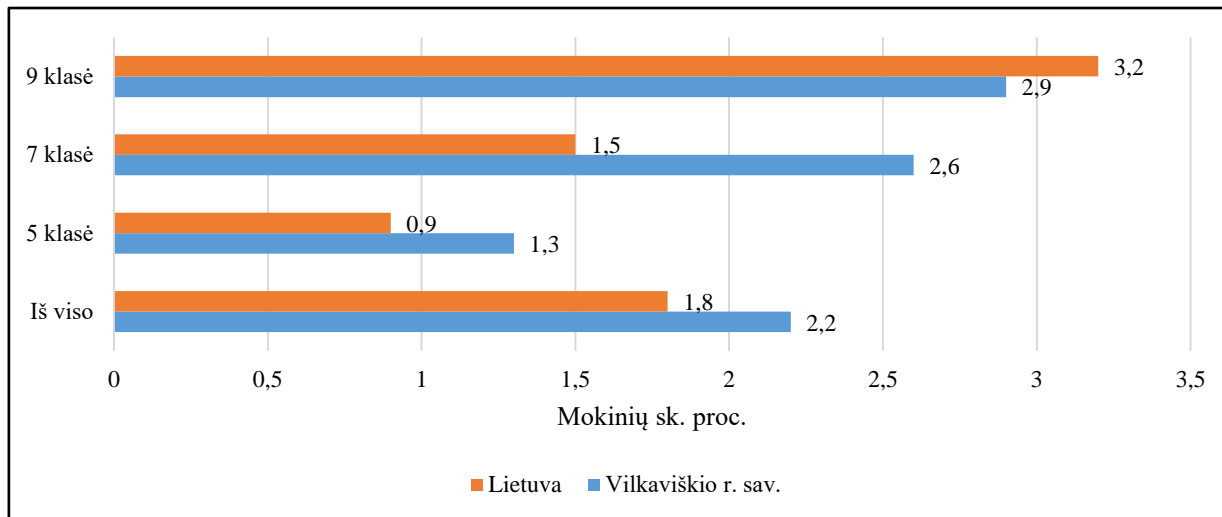
11 pav. Tyrimė dalyvavusių mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per savo gyvenimą vartojo kanapes („žolę“, marihuaną, hašišą), dalis (proc.).

Šaltinis: Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centras

Remiantis gautais tyrimo rezultatais matyti, kad Vilkaviškio r. sav. tyrimė dalyvavusių mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per savo gyvenimą vartojo kanapes („žolę“, marihuaną,

hašišą), dalis (proc.) yra 0,3 proc. mažesnė už Lietuvos vidurkį (Vilkaviškio r. sav. – 2,9 proc., Lietuvos vidurkis – 3,2 proc.) (11 pav.).

Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per savo gyvenimą vartojo kitus narkotikus nei kanapes, dalis (proc.) – 2,2 proc., Lietuvos vidurkis – 1,8 proc. (12 pav.).

12 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per savo gyvenimą vartojo kitus narkotikus nei kanapes, dalis (proc.).

Šaltinis: Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centras

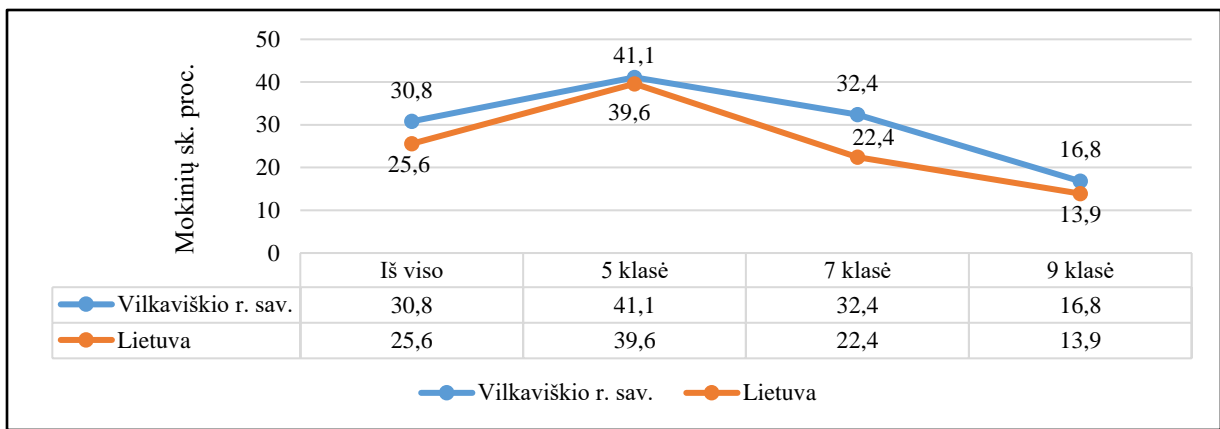
Remiantis tyrimo duomenimis, Vilkaviškio r. sav. didžiausias mokyklinio amžiaus vaikų skaičius, kurie bent kartą per savo gyvenimą vartojo kitus narkotikus nei kanapes skaičius (proc.) pastebimas 9 klasėje – 2,9 proc., pastebimas nedidelis 0,3 proc. skirtumas tarp 7 klasės mokinių. (12 pav.).

2.5. Saugumas kelyje

Labai svarbu užtikrinti vaikams saugumą kelyje. Vaikai priklauso vienai pažeidžiamiausių kelių eismo dalyvių grupei. Dažnai būna taip, kad vaikai nesėgi atšvaito, nesilaiko kelių eismo taisyklių, trūksta įgūdžių būti atsargiems kelyje.

Tyrimo dalyvavusiųjų respondentų buvo teirujamasi apie atšvaitų dėvėjimą tamsiu paros metu, saugos diržų segėjimą automobilyje, šalmo dėvėjimą važiuojant dviračiu.

Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada tamsiu paros metu būdami lauke nešioja atšvaitus, didesnė dalis (proc.) pastebima 5 klasės mokinių tarpe (5 klasė – 41,1 proc.) (13 pav.).

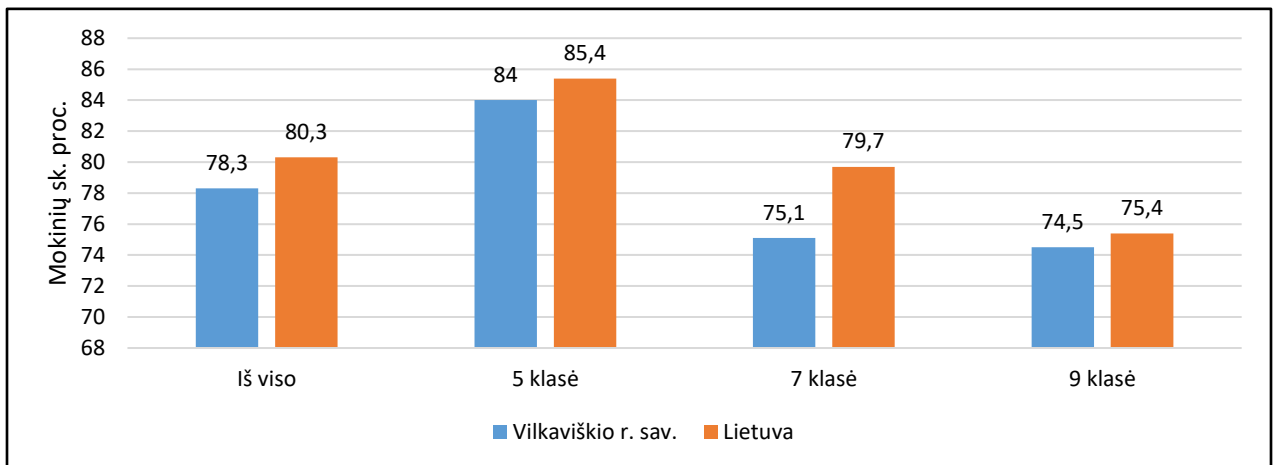

13 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada tamsiu paros metu būdami lauke nešioja atšvaitus, dalis (proc.).

Šaltinis: Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centras

Vilkaiviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikai, kurie dalyvavo tyrime, pastebima, kad mažiausiai atšvaitus tamsiu paros metu nešioja 9 klasės mokiniai (16,8 proc.), tokia pati tendencija pastebima lyginant su Lietuvos vidurkiu, Lietuvos vidurkis 9 klasė – 13,9 proc. Ypač Vilkaiviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada tamsiu paros metu būdami lauke nešioja atšvaitus, dalis stipriai mažėja nuo 7 klasės (Vilkaiviškio r. sav. 7 klasė – 32,4 proc., Lietuva – 22,4 proc.).

Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada segi saugos diržą važiuodami automobiliu, dalis (proc.) Vilkaiviškio r. sav. yra 78,3 proc., Lietuvos vidurkis šiek tiek aukštesnis – 80,3 proc. Didžiausias procentas Vilkaiviškio r. sav. respondentų, kurie visada segi saugos diržą važiuodami automobiliu yra 5 klasės mokyklinio amžiaus vaikai – 84,0 proc. (14 pav.).

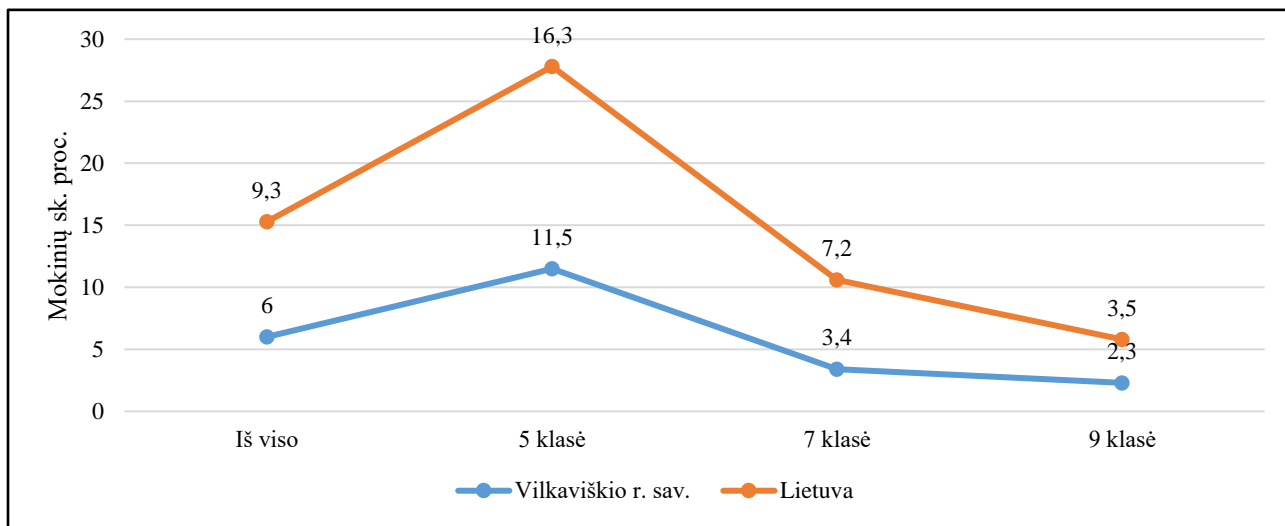

14 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada segi saugos diržą važiuodami automobiliu, dalis (proc.).

Šaltinis: Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centras

Vilkaviškio r. sav. mažiausiai respondentų segi saugos diržą važiuodami automobiliu – 9 klasės mokiniai (74,5 proc.).

Tyrimė buvo klausiami apie šalmo dėvėjimą važiuojant dviračiu. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada dėvi šalną važiuodami dviračiu, didžiausia dalis (proc.) Vilkaviškio r. sav. pastebima 5 klasėje – 11,5 proc. Viso Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada dėvi šalną važiuodami dviračiu sudaro 6 proc. apklaustųjų, gerokai mažiau nei Lietuvos vidurkis – 9,3 proc. (15 pav.).

15 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada dėvi šalną važiuodami dviračiu, dalis (proc.).

Šaltinis: Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centras

Kaip iš tyrimo matyti, daugiausiai šalną važiuodami dviračiu dėvi jaunesnių klasių mokiniai, vyresnių klasių mokiniai vis mažiau dėvi šalną.

2.6. Patyčios

Patyčios gali pasireikšti įvairiose vietose: kieme, namuose, mokykloje, socialiniuose tinkluose bei visur kitur, kur vaikai susitinka ir bendrauja. Dažniausiai vaikų tarpe patyčių pasitaiko mokykloje, kadangi ten susirenka iš įvairių socialinių sluoksnių, įvairaus amžiaus mokyklinio amžiaus vaikų.

Tyrimė dalyvavusių vaikų buvo klausiami apie patyčias. Per paskutinius 2 mėnesius bent kartą 34 proc. Vilkaviškio r. sav. ir 33 proc. visos Lietuvos tyrimė dalyvavusiųjų mokyklinio amžiaus vaikų patyrė patyčias (iš jų tyčiojosi kiti mokiniai) (4 lentelė).

4 lentelė. Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų gyvenamosios tyrimo rezultatai susiję su patyčiomis.

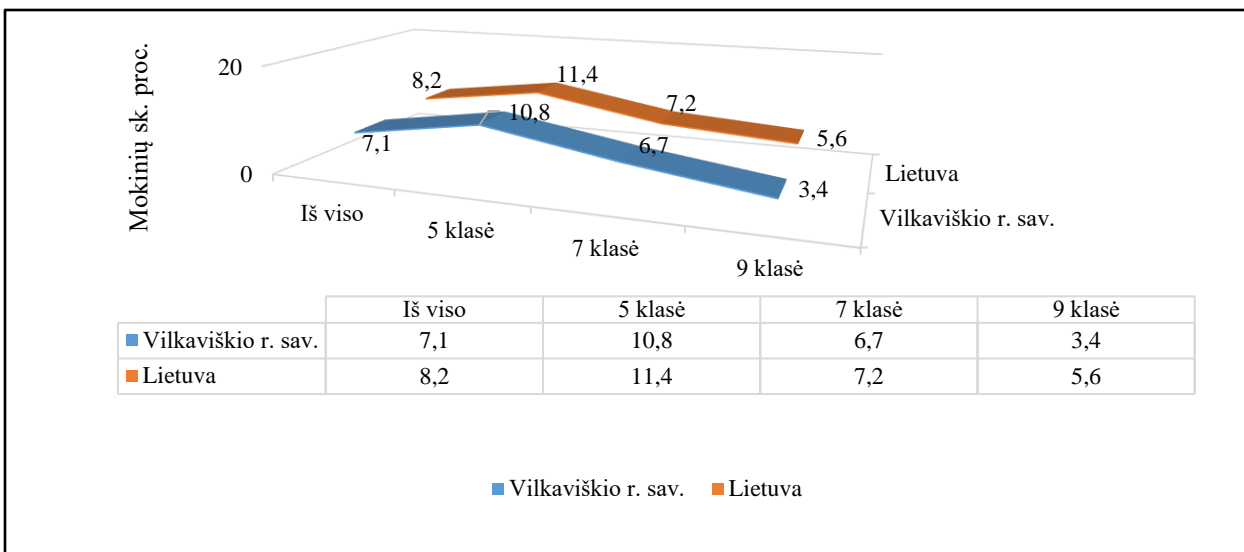
Rodiklis	2020 m.			
	5 klasė	7 klasė	9 klasė	Iš viso
Mokyklinio amžiaus vaikų, iš kurių tyčiojosi kiti mokiniai per paskutinius 2 mėnesius, dalis (proc.)	36,7	36,3	28,2	34,0
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie patys tyčiojosi iš kitų mokinių per paskutinius 2 mėnesius, dalis (proc.)	24,2	34,0	28,3	28,9
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 dienų patyrė patyčias per socialinius tinklus, elektroninių paštų ar telefonu, dalis (proc.)	7,9	11,5	6,6	8,8
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėnesių patyrė patyčias per socialinius tinklus, elektroniniu paštu ar telefonu, dalis (proc.)	11,7	20,2	17,7	16,3

Šaltinis: Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centras

Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie patys tyčiojosi iš kitų mokinių per paskutinius 2 mėnesius, kurie per paskutines 30 dienų patyrė patyčias per socialinius tinklus, elektroniniu paštu, telefonu ir kurie per paskutinius 12 mėnesių patyrė patyčias per socialinius tinklus, elektroniniu paštu, telefonu, didžioji dalis sudarė 7 klasės mokiniai (4 lentelė).

2.7. Saugumas namų ir mokyklos aplinkoje

Tyrimo dalyvavusieji respondentai turėjo atsakyti, ar per paskutinius 2 mėnesius patyrė tėvų fizinį smurtą. Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų, kuriuos per paskutinius 2 mėnesius mušė ar kitaip fiziškai baudė tėvai – 7,1 proc., tuo tarpu Lietuvos vidurkis – 8,2 proc. (16 pav.).

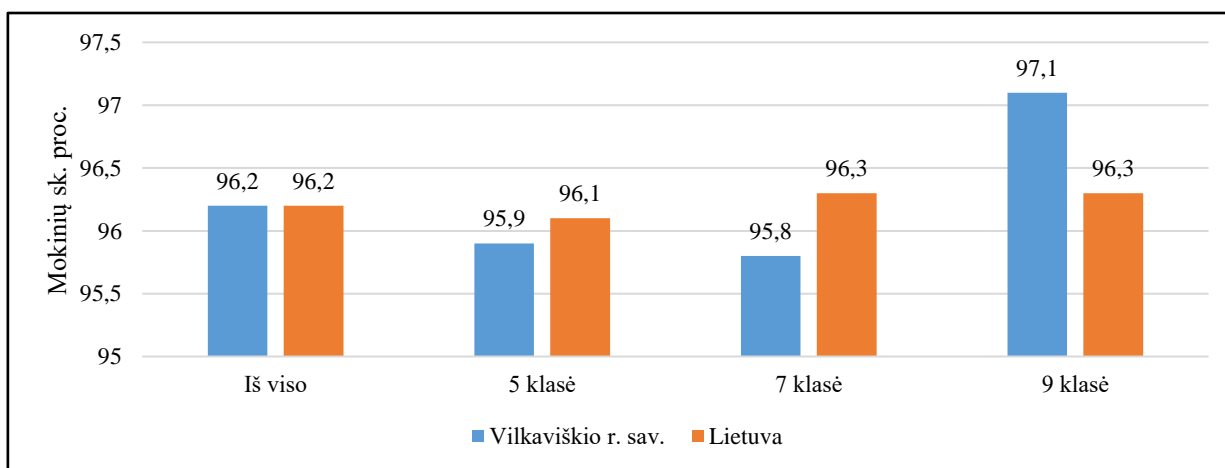

16 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kuriuos per paskutinius 2 mėnesius mušė ar kitaip fiziškai baudė tėvai, dalis (proc.).

Šaltinis: Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centras

Tyrimo metu pastebėta, kad Vilkauskio r. sav. didžiausias skaičius mokyklinio amžiaus vaikų, kuriuos per paskutinius 2 mėnesius fiziškai baudė tėvai, pastebimas 5 klasėje – 10,8 proc. Lietuvos vidurkis taip pat rodo, kad daugiausiai fizinių bausmių vaikai patiria 5 klasėje – 11,4 proc., 7 klasėje pastebimas fizinių bausmių mažėjimas (16 pav.).

Respondentų buvo teirujamasi apie saugumo pojūtį namų aplinkoje. Vilkauskio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų, kurie jaučiasi saugūs namų aplinkoje, dalis (proc.) – 96,2 proc., toks koks ir Lietuvos vidurkis – 96,2 proc. (17 pav.).

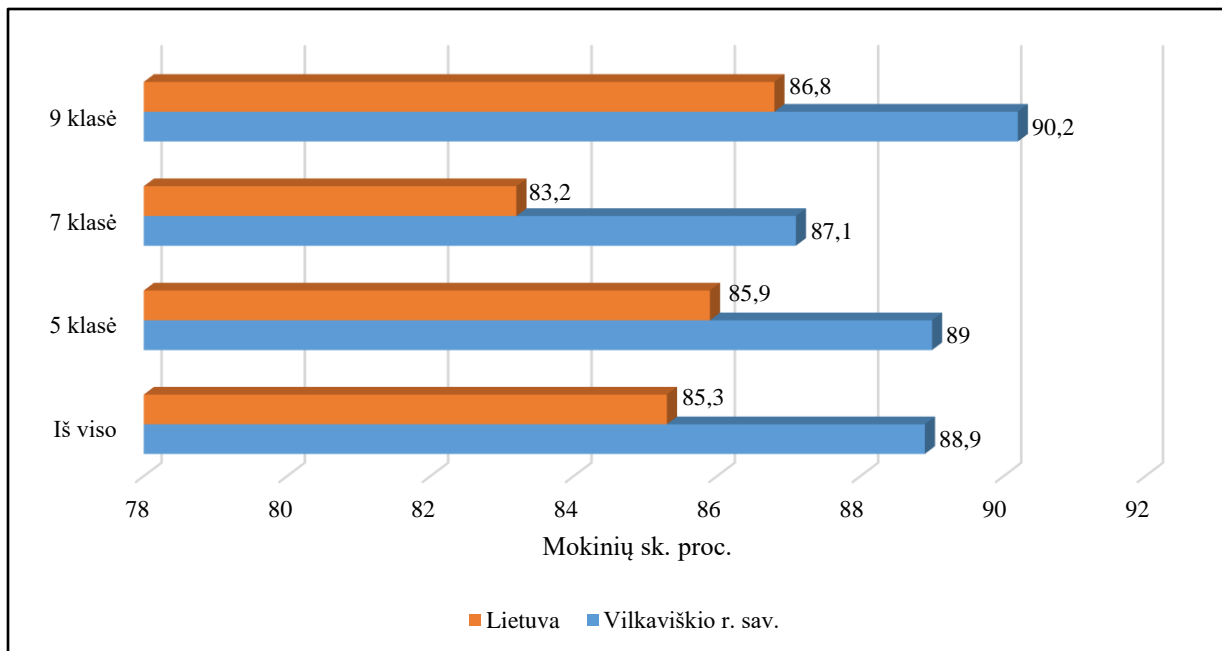

17 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie jaučiasi saugūs namų aplinkoje, dalis (proc.).

Šaltinis: Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centras

Vilkaviškio r. sav. didžiausia dalis mokinių, kurie jaučiasi saugūs namų aplinkoje, pastebima vyresnėse klasėse (9 klasė – 97,1 proc.), mažiausiai saugūs namų aplinkoje jaučiasi 7 klasės mokiniai – 95,8 proc. ir 5 klasės mokiniai – 95,9 proc. Galima daryti prielaidą, kad saugesni jaučiasi tie vaikai, kurie mažiau patiria fizinių bausmių, t. y. vyresnių klasių mokiniai.

Taip pat labai svarbu yra mokyklos aplinka, kaip joje jaučiasi vaikai, tad vaikų buvo teiraujama ir apie mokyklos aplinką. Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų, kurie jaučiasi saugūs mokyklos aplinkoje, dalis (proc.) – 88,9 proc., t. y. 3,6 proc. daugiau už Lietuvos vidurkį (85,3 proc.) (18 pav.).

18 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie jaučiasi saugūs mokyklos aplinkoje, dalis (proc.).

Šaltinis: Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centras

Vilkaviškio r. sav. tyrime dalyvavusiųjų mokyklinio amžiaus vaikų, kurie jaučiasi saugūs mokyklos aplinkoje, didžioji dalis (proc.) yra 9 klasės mokiniai – 90,2 proc., labai panašiai jaučiasi ir 5 klasės mokiniai – 89 proc., mažiausiai saugūs mokyklos aplinkoje jaučiasi 7 klasės mokiniai – 87,1 proc. (18 pav.).

IŠVADOS

1. Laimingumas, sveikatos ir išvaizdos vertinimas.

- Pakankamai laimingų ar labai laimingų mokyklinio amžiaus vaikų dalis Vilkaviškio r. sav. yra didesnė už Lietuvos vidurkį (atitinkamai: 73,8 proc. ir 73,2 proc.). Vilkaviškio r. sav. pačiais laimingiausiais (vertindami savo dabartinį gyvenimą) jaučiasi 5 klasės mokiniai – 81,9 proc.

- Vilkaviškio r. sav. geriausiai savo sveikatą vertina 5 klasės mokiniai – 84,5 proc., prasčiausiai – 9 klasės mokiniai – 69,7 proc.

- Savo išvaizda patenkintų mokinių dalis Vilkaviškio r. sav. yra labai nežymiai mažesnė už Lietuvos vidurkį (atitinkamai: 40,1 proc. ir 40,8 proc.). Labiausiai savo išvaizda yra patenkinti 5 klasės mokiniai – 49 proc., mažiausiai savo išvaizda patenkinti – 9 klasės mokiniai – 27,1 proc.

2. Sveikatos elgsena (fizinis aktyvumas, mityba).

- Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų, kurie 5 ir daugiau dienų mankština ir sportuoja bent 60 minučių (skaičiuojant kartu su fizinio ugdymo pamokomis), dalis yra mažesnė lyginant su Lietuvos vidurkiu (atitinkamai: Vilkaviškio r. sav. – 35,8 proc., Lietuva – 38,1 proc.).

- Didžiausia dalis Vilkaviškio r. sav. mokinių, kurie kasdien, ne pamokų metu, mankština ar sportuoja bent 60 minučių, yra 5 klasės mokiniai – 19,6 proc.

- Ypač pasyviai, kurie vidutiniškai 4 ir daugiau valandų per dieną praleidžia prie ekranų (televizoriaus, kompiuterio, planšetės, išmaniojo telefono) Vilkaviškio r. sav. 9 klasės mokiniai – 33,3 proc., mažiausiai prie ekranų laiko praleidžia 5 klasės mokiniai – 18,4 proc.

- Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie kasdien valgo pusryčius, dalis Vilkaviškio r. sav. yra 42,7 proc., t. y. 2,8 proc. mažiau už Lietuvos vidurkį. Daugiausiai Vilkaviškio r. sav. pusryčius valgo 5 klasės mokiniai – 49,1 proc., mažiausiai valgančiųjų pusryčius yra 7 klasės mokiniai – 38,3 proc. Tiek vaisius, tiek daržoves daugiausiai valgo 5 klasės mokiniai (vaisius (neskaitant sulčių) – 38,2 proc., daržoves (neskaitant bulvių) – 31 proc.). Saldumynų daugiausiai per dieną valgo 9 klasės mokiniai – 20,2 proc. Tiek gazuotų gėrimų, tiek energinių gėrimų per dieną daugiausiai vartoja 9 klasės mokiniai (atitinkamai: 17,1 proc. ir 5,3 proc. devintokų). Didžiausia dalis vaikų Vilkaviškio r. sav., kurie nededa druskos į paruoštą maistą yra 7 klasės mokiniai – 34,6 proc.

- 56 proc. Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų valosi dantis kelis kartus per dieną su dantu šepetėliu ir pasta, Lietuvos vidurkis kiek aukštesnis – 57 proc. Rečiausiai dantis valosi Vilkaviškio r. sav. 7 klasės mokiniai – 51,3 proc.

3. Rizikingas elgesys.

- Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 dienų bent kartą rūkė tabako gaminius, Vilkaviškio r. sav. tokia pat dalis kaip ir Lietuvos vidurkis - 7 proc. Didžiausias procentas Vilkaviškio r. sav. mokinių, kurie yra bandę tabako gaminius, 9 klasės mokiniai – 17,3 proc., elektronines cigaretes taip pat 9 klasės mokiniai – 29,6 proc. Didžiausias skaičius Vilkaviškio r. sav. vaikų, kurie bent kartą per 30 dienų vartojo alkoholį, taip pat yra 9 klasės mokiniai – 20,9 proc.

- Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per savo gyvenimą vartojo kanapes („žolę“, marihuaną, hašišą), didesnė dalis yra 9 klasės mokiniai – 6,8 proc., kurie yra bandę kitas narkotines medžiagas, taip pat didžiausias skaičius yra 9 klasėje – 2,9 proc.

- Lietuvoje tik kas ketvirtas vaikas, tamsiu paros metu būdamas lauke nešioja atšvaitus, Vilkaviškio r. sav. – kas trečias mokyklinio amžiaus vaikas. Daugiausiai atšvaitus, tiek Vilkaviškio r. sav., tiek Lietuvoje, nešioja jaunesnio amžiaus mokiniai (5 klasė), mažiausiai vyresnio amžiaus mokiniai (9 klasė).

- Vilkaviškio r. sav. 78,3 proc. vaikų segi saugos diržą važiuodami automobiliu, o Lietuvos vidurkis – 80,3 proc., Vilkaviškio r. sav., kaip ir visoje Lietuvoje, dažniausiai saugos diržą segi 5 klasės mokiniai – 84 proc. Važiuodami dviračiu šalmą dėvi taip pat dažniau 5 klasės mokiniai Vilkaviškio r. sav. – 11,5 proc.

- Per paskutinius 2 mėnesius 34 proc. Vilkaviškio r. sav. ir 33 proc. visos Lietuvos vaikų patyrė patyčias (iš jų tyčiojosi kiti mokiniai). Dažniausiai patyčias patiria, tiek Vilkaviškio r. sav., tiek visoje Lietuvoje, 5 klasės mokiniai (atitinkamai: 36,7 proc. ir 33 proc. mokinių). Mažiausiai patyčių patiriama 9 klasėje. Tiek Vilkaviškio r. sav., tiek visoje Lietuvoje dažniausiai iš kitų mokinių tyčiojasi 7 klasės mokiniai.

- Vilkaviškio r. sav. didžiausias skaičius mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėnesių patyrė patyčias per socialinius tinklus, elektroniniu paštu, telefonu, dalis pastebima 7 klasės mokinių tarpe – 20,2 proc.

- 7,1 proc. Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų, patyrė tėvų fizines bausmes, o Lietuvoje – 8,2 proc. Vilkaviškio r. sav. didžiausia mokinių dalis, patirianti tėvų smurtą yra 5 klasės mokiniai – 10,8 proc., mažiausiai patiriančių smurtą yra 9 klasės mokiniai – 3,4 proc. 96,2 proc. Vilkaviškio r. sav. ir visoje Lietuvoje mokiniai jaučiasi saugūs namuose. Mokyklos aplinkoje saugiausiai jaučiasi 90,2 proc. Vilkaviškio r. sav. mokyklinio amžiaus vaikų.